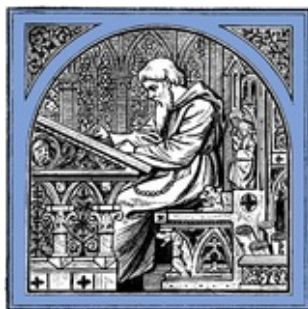

Воля, Т. 2, Ч. 7—8 — Відповідь на відкритий лист Володимира Винниченка

-

Exported from Wikisource on 02/25/18

Віктор Піснячевський.

Відповідь на відкритий лист Володимира Винниченка.

...Я щасливий з того, що мої переконання
не розходяться з моїми ділами. [В. Винниченко.](#)

»Tout discuter, tout simplifier, tout
essayer, tout vérifier: voilà le règne
de la liberte«.

Добродію!

Ви звернулися з відкритим листом „до клясово-несвідомої української інтелігенції". Де Ви зараз — Аллах відає! Одні кажуть, що Ви щасливо „прослїдовали“ в Москву, другі розповідають, що Ви разом з [Раковським](#) подавляєте протибольшевицькі повстання українських селян та робітників на Лівобережжю; треті кажуть, що Ви повернули з Берліну і спокійно кейфуете в Карльсбаді. Для мене це не важно, де Ви власне пробуваєте. Коли Ви розпорядились надрукувати того листа після Вашого відїзду з Відня, Ви сподїваєтесь мабуть, що хтось Вам відповість. І я відповідаю не як „клясово-несвідомий", а як український чорноробочий журналіст, звичайний український інтелігент, котрий, Ви знаєте, що за 15 літ не відступив з національної дороги ні на

крок і далі буде йти тим же шляхом. Нагадую Вам, що ніколи не належав до Ваших приклонників як белетриста, а ще менше як політичного діяча. На протязі майже десятка років, коли Ви писали свої оповідання, я міг в часі вільнім від тяжкої наукової праці дозволяти собі читати тільки аристократів духа — Толстого, Достоевського, Горького, Анатолія Франса — моїх найулюбленіших письменників. Після них Ваші твори здавалися мені пародією то на Арцибашева, то на Горького, то на ще кого небудь. Останні-ж Ваші публіцистичні твори — „[Відродження нації](#)“, писання в „Новій добі“, — роблять на мене цілком прикре вражіння. Вони нагадують часи старечої прострації і занепаду Толстого, коли він вдався в містицизм. Але Толстой мав десять талантів і тяжко працював над собою, давши передтим світовій літературі геніяльні твори. У Вас було три таланти. Та й ті Ви заздалегідь закопуєте в землю. Ваші художні праці завсігди мали відбитку неохайности, необроблености. В їх руді треба було шукати іскру Божу. А Ваша публіцистика остільки нудна, що у мене не стало сили ні одної Вашої речі до кінця дочитати, крім останнього Вашого листа. І на нього я хотів би зробити Вам кілька уваг.

Ви хочете бути „чесним з собою“! Ви рахуєте себе зараз „чесним з собою“. І проповідуєте нам „комунізм“, як найкращу фільзофію життя нації і окремої людини, бо комунізм не допускає панування людини над людиною, нації над нацією. Це проповідуєте Ви тоді, коли комунізм в Росії остаточно дійшов *ad absurdum* у всіх сферах життя, коли на Україні немає села, де-б не ненавиділи большевиків.

Серед жінок лікарів рідко бувають гарні діагности. Це через те, що теорію лікарі жінки досконало можуть знати. Але пристосувати її до життя рідко хто з них уміє. Мені здається, добродію, що Ваша комуністична голова теж трохи по жіночому збудована. „Коли деякі Українці бояться великоросійського націоналізму“, то Ви радите їм нагадати „що чим більшими, послідовнішими комуністами будуть руські, великоруські комуністи, то швидче вони тим самим мусітимуть привести самі себе до знищення свого національного панування над Українцями“.

Так Вам каже теорія. Практики життя Ви не хочете помічати. Вона-ж каже ось що:

„Тільки що прибувший з Москви т. Клунний привіз сумну вістку про смерть т. Ткаченка. Про цю тяжку втрату розповідав мені т. Юрко Мазуренко. Після того, як їх арештували в Житомирі, їх одіслали до штабу командуючого „южфронту“. Мазуренко хотів, щоб їх висадили в Москві, і вже добув на це наказа комендатової станції, але вагон з арештованими був раптово одісланий в Серпухов. Там через кілька день тов. Ткаченко захорів, і коли було встановлено, що у його п'ятнистий тиф, його перевезли до лікарні. В лікарні хорий страшно страждав, жалівся на переслідування й катування. Кріза хвороби перейшла в буйство. Хорий вкінці нікого не пізнавав — помер“.

Це передруковує „Нова Доба“ з київської „Боротьби“ без коментарів. Покійний Ткаченко був одним з тих, що вірив в щирі бажання російських комуністів утворити самостійну Україну. Він ішов до них з відкритим серцем. А результат? Ви його не помічаєте. Бо у вас теорія „особь стаття“, а життя „особь стаття“.

Ви хочете бути „чесним з собою...“

„Чесність“ в наші часи, як гума: чим більш тягнеш, тим більш розтягується...

Чесність для політичних діячів, це чесність перш за все відносно свого народу. Є приказка — „видно пана по халявках“.

Не будемо брати багато прикладів.

Візьмемо той, котрий Ви так делікатно затушували в ч. 2. „Нової Доби“. Ви є хазаїн, головний пайщик і найбільш продуктивний співробітник великого видавництва „Дзвін“. Воно видає головним чином Ваші твори. Майже три чверти доходів з нього іде в Вашу кишеню. Коли Ви були головою Директорії, Директорія видала „Дзвоніві“ (себто Ви самі собі) 4,000.000 карбованців допомоги. Покидаючи владу, Ви вивезли з собою і мабуть вклали в той-же „Дзвін“ коло 5,000.000 карбованців в різних валютах. Підчас панування большевиків в Києві В а ш о м у „Дзвоніві“ була видана допомога в сумі — 4,000.000 карбованців папером і грішми.

Все це я пишу на підставі слів одного з найближчих Ваших

співробітників.

Все то народні гроші. Що Ви з ними зробили? В ч. 2. „Нової Доби“ Ви заявляєте, що вложили ті гроші в видавництво, котре має видавати тільки комуністичні твори, що воно працює для народа. „Дзвін“ закупив в 1919. р. багато паперу по ціні 3—4 корони кільо, і друкував на ньому Ваші книжки в одній друкарні з „Волею“. Цього паперу ще в лютому цього року залишилось у Вас шість вагонів. Тоді вже папір коштував по 40—50 корон.

Ось-же Ви випускаєте на український ринок тоді-ж в початку року (див. „Нову Добу“, ч. 7) Ваші книжки (собі вартість кожної не більш 15 корон) по 3—5 швейцарських франків — себто при переводі на тодішню валюту по 120—200 корон за книжку. Цеб то — наживаючи на кожному народньому карбованчикові в десять разів більше пересічно...

Може я в деталях помиляюся. Але загальна картина намальована мною зі слів Вашого співробітника...

Ви, правда, не самі заробляєте ці гроші. Ви ділитесь з другими комуністами — Левінським, Черкасенком (Стахом), Сірим — Вашими найближчими співробітниками по „Новій Добі“ і коакціонерами по „Дзвону“, „Українській Школі“.

Де Ваша „Чесність з собою“? Де Ваша совість? Як назвати цей „комунізм“? В „Новій Добі“ Ви, правда, кажете, що прибутки з видавництва ідуть на забезпечення Ваших співробітників. А чи Ви знаєте, що дехто з дрібних робітників Ваших

видавництв в буквальнім змислі слова голодує у Відні? Чи пам'ятаєте Ви, коли Ваші товариші по перу українські письменники і журналісти задумали видати літературно-публіцистичний збірник, чистий прибуток, з котрого пішовби на користь більш голодних з них, і звернулись до Вас з проханням, дати їм яке небудь оповідання, Ви відповіли делікатною відмовою: „Зверніться до Сірого...! (Вашого приказчика).

По д'їлам их узнаєте их...“ — казав Христос!...

Які погані Ваші діла!...

Як гидко в них бабратись. Але мусимо, щоб зкинути з Вас цей флер „комуністичного величя“.

Ви голосно кричите про Вашу „чесність з собою“...

А пам'ятаєте Ви останній понеділок у Е. Х. Чикаленка перед історичним віднині 15. листопада 1919. року, день початка руйнування української держави. Понеділками у мого і Вашого „Учителя Життя“ Чикаленка там збиралась краса української інтелігенції. Були і Ви там з Вашою дружиною Розою Яковлевною. Задумане Вами діло вже було відоме всім. Ми казали тоді (Чикаленко і я), що Ваша справа безнадійна, що державу Ви зруйнуєте, але утворити нічого не зможете; що сила інтелігенції загине на Україні, а Ви ганебно накинете п'ятами. Ще пам'ятаю — я кинув у вічі Вам досить різку фразу:

— Мені не шкода буде, коли большевики повішають Вас, як

політика. Бо, як політик, Ви багато шкоди наробили Україні. А ще більше наробите. Мені шкода буде Вас як письменника, бо письменників у нас мало...

Памятаю, з яким велично таємничим виглядом, з яким призирством дивились Ви обоє на хазаїна і мене, коли ми казали, що повстання вдасться, але використають його большевики. Не минуло і два місяці, як на засіданню Трудового Конгресу Ви тоном побитої собаки скаржились, що большевики, пообіцявши Вам нейтралітет, жорстоко обдурили Вас. А ще через місяць Ви дійсно накивали пятами за кордон.

Ви всюди зараз повторюєте, що пропустили момент завести радянську владу на Україні...

А хіба тоді разом з такими не як Ви головотяпами в політиці (Шаповал і Ко.) Ви не понатворили безграмотних большевицьких аграрних і інших законів? Хіба Ви не робили большевицьких експериментів у всіх галузях народного життя, аж до безглузлого терору і пограбування ювелірних крамниць.

Ви тепер „чесні з собою...“ А хто наплотив Шевців, Макарєнків, Портів, Поршівців? Хто допустив їх до народньої казни, хто дав їм змогу розграбувати кровні народні грошики?

Ви разом з Поршом кидаєте зараз болотом в [Скоропадського](#), [Ліпінського](#), [Вишиваного](#)...

А чи знаєте Ви добродію, що в той час, коли Ви „чесний з собою“ комуніст разом з Розою Яковлевною „прохлажались“ в аристократичних Земерінгах, розкошували в найкращих палатах Відня, Скоропадський ютився з великою сімєю в трьох бідненьких кімнатах, а його дружина, уроджена Дурново, сама прала білизну... Хорий Ліпінський бідував в селянській хаті, іноді без палива. А Вишиваний, зрікшись батьківських мільонів, котрі йому пропонували під умовою відказатись від українських поглядів, жив в проголодь в пролетарській обстановці?.. І ні один із них не кричав на увесь світ про „чесність з собою“... А тихо ніс „свій ярем“ во ім'я народного діла. І це тоді, як Ви і Ваші Порші і Поршівці жирують і розкошують на остатні народні грошенята...

Чи Ви забули, як гетьман Скоропадський чесно передав під росписку Вам і Вашому урядові, 3.800,000.000 карб. в різних валютах, котрі він зібрав для розплати з Росією, а Ви їх порозкидали по Земерінгам, Шенбрунам, пороздавали своїм клеветам...

Я не збираюсь захищати Скоропадського. Але за його несвідомість в українських справах йому можна було багато простити. Та він всеж таки сотворив державу, котру Ви, при всій Вашій свідомості, розграбували і розруйнували до решти. Перед Вами було два шляхи — європейського і азійського соціалізму: „Коли вожди демократії“, писав в 1818. році [Arthur Henderson](#), вожд англійського пролетаріату, в своїй знаменитій книзі „The Aimes of Labour“, „говорять тепер про революцію, то вони мають на увазі не сліпу руйнуючу силу. Демократія не бажає бути подібною до

скованого і засліпленого біблійського героя, котрий руйнує будівлю, губить Філістимлян і загибає сам. Демократія бажає установити свій контроль над громадянством при допомозі мирного законодавства, коли це буде можна. Робітничка партія переконана, що великі переміни в Англії мусять бути зроблені порядком зміни, рівносильної революції; але зброєю для цього мусить бути не захоплення влади при допомозі *coup d'etat*, а вибори; не бомби, а біллі. Потрібна не диктатура пролетаріату, а така парляментська партія, котраби найбільше повно об'єднувала всіх трудящихся Англії, все рівно буде то робочий чи архітектор, письменник чи учитель. Це може зробити, на думку Hendersona, нова робітничка партія, не клясова, а національна, об'єднуюча як працюючих силою мускулів, так і всю трудову інтелігенцію. Поза межами національної, робітничої партії залишилисьби люди, що живуть рештою з свого капіталу.“

Цей шлях і ми Вам вказували в той сумний вечір. Ви пішли другою дорогою — шляхом „азіятського соціалізму.“

Хто-ж, скажіть на милість, „чесніший з собою“ — Ви і Ваші Порші, — чи ті, кого Ви дружно грязю зараз обливаєте?

Ви зараз „чесний з собою!“ А де Ви були в липні, серпні, вересні, коли люде справді „чесні з собою“ старались врятувати Україну від Темницьких, Поршів, Жуків, Васильків, старались спасти українську справу від наслідків Вашої руйнації, жертвуючи власним здоров'ям і життям, летіли на Україну. Ви їх підтримали Вашим словом і ділом? Ні, Ви тоді роскошували в найкращих курортах, бенкетували

з Поршом, Темницьким, Жуком в найліпших ресторанах. І тоді тільки, коли розпочате Вами діло остаточно провалилось, Ви відхрестились від нього і виступили в новій ролі і почали знову з Ваших дурниць 1919. року. Коли вірити Святому Письму „навіть пес не вертається на блевотину свою“, а Ви не тільки „вернулись“, Ви бабраєтесь в ній, розмащуєте на сторінках Вашої „Доби“. Бо що таке Мартоси, Порші, Швеці як не Ваша „блевотина“?...

Ви „чесний з собою“, зруйнувавши власну державу, Ви в момент видимої перемоги большевиків перекидаєтесь в їх стан. Для чого?

Знаєте, що мене найбільше вражало в наших земляків Українців за 15 літ життя мого в Петрограді? Їх безмежне хамство, повна відсутність національної самоповаги.

Майже всі лакейські посади при дворі, майже всі поліцейські місця в столиці були обсажені нашими „землячками“. В петроградських канцеляріях наші земляки були найбільше виносливими віслюками. Ніхто не нищив так національної душі, як ці лакеї і хами. Ось таким „репрезентантом“ нації виступаєте зараз і Ви... тільки на послугах большевицьких самодержців...

Ви — „чесний з собою!“ ...

І тому бете [Петлюру](#) — Вашого особистого ворога. Б'єте в ім'я національної справи так, як в байці Крилова „прислужливий“ ведмідь зганяв каменякою муху з лоба

сонного пустельника: муха полетіла, а той на віки заснув...

Крилов казав:

— Услужливый дуракъ опаснѣ врага!...

Що таке Петлюра! Тільки муха на лобі не проснувшогося великого народа. Большевики приспособили Вас в ролі прислужливого „чесного з собою“ городского, що-б зігнати „муху“ в надії, що Ви доконаєте і Україну: вони не помилились би, як би Ваші каміння були смертоносні для українського народу. Але від цього Бог милує...

Ви — „чесний з собою!...“

Але разом з тим Ви сватаєтесь то до Коппа, то до Раковського, то до Леніна, то до Затонського: посилаєте до них аеропляни, їдете самі, щоб задушити повстання яке виникло на Лівобережній Україні проти большевицьких бандитів, залити його кровю наших робітників і селян. Вас ніхто не приймає. Над Вами згнуцаються. Вашим посланцям, старим — і „сѣдиною убѣленным“, „в бороду плюють“...

А Ви, як віслюк, прете по своїй лінії... Вибачте, але Ваша чесність з собою мені трохи нагадує позицію тої „красавиць“, про котру большевики пісню склали:

Ой стою я на крыльцѣ,
Слезы капають:
Нихто замужь не береть,
Только лапають!...

Ви — „чесний з собою!...“

Тому Ви — колишній студент першого курсу — лаєте Петлюру „безграмотним бухгалтером“, „маняком честолюбцем“. На всіх Ваших колишніх товаришів по партії Ви дивитесь як на нікчемних, незаслужуючих ніякої поваги пройдисвітів. Але повірте мені, що навіть такий онагр як Мартос далеко „честніший“ ніж Ви... Його „в дѣтствѣ нянюшка ушибла!...“ У Вас же мишь розуму не з'їла. Але Ви тяжко слабі на одну хворобу, про котру ще Ніцше казав: „Демоном людскости є не необхідність і не бажання, а потреба панування. Дайте людям все можливе: здоровля, їжу, дім, насолоду... вони все будуть нещасні і незадоволені; бо демон влади потребує, вимагає і мусить бути завдоволеним... Потреба панування — це землетрус ломаючий і всесокрушаючий все гниле і непотрібне...“

Це — гнівний, караючий, невтомний руйнуватель всіх поваплених гробів; це знак запитання, потребуючий негайної відповіді. Жадоба влади! Перед нею людина плазує, принижується, робиться нижче гадюки, свині!...“

Цєю ненаситною жадобою влади Ви отруєні до мозку кісток

Ваших. І не те Вас обурює, що Петлюра — „бухгалтер“, а те, чом „бухгалтер“ у влади стоїть, а не Ви — „краса і гордість“ української літератури, „колишній голова Директорії“, „голова Секретаріату“ et cetera, et cetera...

Чому він, а не Ви?...

Коли, добродію, Ви не тільки зможете вилічитись від цієї хвороби і поставити Ваші особисті інтереси вище Ваших персональних антипатій, тоді Ви станете дійсно „чесним з собою“... І тоді тільки визнає Вас таким і усе українське громадянство. А зараз воно рахує Вас тільки „маняком-честолюбцем!...“

Ви — „чесний з собою“ — кличете нас — інтелігентів на Україну йти дорогою покійного Ткаченка. Може хто Вас і послухає! Я не трус — Ви це знаєте. Але гинути подурному сам не хотівби і нікому не радивби.

Два рази в Києві мене, старого-українського діяча і письменника, арештовували Ваші посіпаки по обвинуваченню... „в большевизмі.“ Перед тим три рази я був арештований посіпаками гетьмана і п'ять раз російськими большевиками по діаметрально-протилежному обвинуваченню. Я зла Вам не памятаю, хоч був на волосок від смерти, як не памятаю його і Вашим попередникам. Але до гроба не забуду Вам того зла, яке Ви вчинили і зараз чинете українському народові.

Ця робота перебуває у [суспільному надбанні](#) у Сполучених Штатах та Австрії.

- Робота перебуває у суспільному надбанні у Сполучених Штатах, тому що вона опублікована до 1 січня 1923 року.
- Термін дії авторських прав на цей твір в Австрії закінчився до 1 січня 2004 року, оскільки авторське право в Австрії закінчується 70 років після смерті автора.
- Автор помер у 1933 році, тому ця робота є у суспільному надбанні у тих країнах, де авторське право діє на протязі *життя автора плюс 80 років чи менше*. Ця робота може бути у суспільному надбанні також у країнах з довшим терміном дії авторського права, якщо вони застосовують [правило коротшого терміну](#) для іноземних робіт.

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/licenses/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist
- Madvin

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
  2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)

3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
4. [↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)